FOUNDATION OPEN SOCIETY MACEDONIA
ФОНДАЦИЈА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО МАКЕДОНИЈА

БЛУПРИНТ ГРУПА
за реформи во правосудството

SI TË RIKTHEHET BESIMI I QYTETARËVE NË KËSHILLIN GJYQËSOR TË RMV-së?

Në mes statusit quo-së dhe reformave rrënjësore

Rekomandime për përmirësimin e kuadrit ligjor dhe institucional në të cilin funksionon Këshilli Gjyqësor i RMV-së

I. VËREJTJE HYRËSE – REFORMAT VAZHDUAN, PROBLEMET MBETËN

Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejmë KGJRMV), fillimisht Këshilli Gjyqësor Republikan, është organ gjyqësor i themeluar me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë nga viti 1991, kompetencë kryesore e të cilit ishte të propozojë Parlamenti zgjedhjen dhe shkarkimin e gjyqtarëve, të përcaktojë propozimin për shkarkimin nga detyra gjyqësore, të vendosë për përgjegjësinë disiplinore të gjyqtarëve dhe të vlerësojë ekspertizën dhe ndërgjegjshmërinë e gjyqtarëve në kryerjen e detyrës së tyre[1]. Me ndryshimet në Kushtetutën e vitit 2005, Këshilli Gjyqësor Republikan u emërua dhe u shndërrua në një organ të pavarur të gjyqësorit, i cili në mënyrë të pavarur zgjedh dhe shkarkon gjyqtarët, monitoron punën e tyre dhe vendos për përgjegjësinë disiplinore të gjyqtarëve. Nëpërmjet këtyre kompetencave, KGJRMV-ja duhet të kryejë edhe funksionin bazë të tij, që ka të bëjë me sigurimin dhe garantimin e autonomisë dhe pavarësisë së gjyqësorit. Me qëllim për të siguruar baraspeshën e pushtetit të këtij organi, ishte paraparë një përbërje e përzier, 8 anëtarë të zgjedhur nga gjyqtarët në zgjedhje të drejtpërdrejta, ndërsa 5 anëtarë zgjidhen nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, nga të cilët tre anëtarë me shpallje dhe dy anëtarë me propozim të Presidentit të Republikës së Maqedonisë nga radhët e profesorëve universitarë nga fusha e drejtësisë, avokatëve dhe juristëve të tjerë të shquar.[2] Dy anëtarët e mbetur sipas detyrës zyrtare janë kryetari i Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Ministri i Drejtësisë.

Megjithatë, pavarësisht përbërjes së balancuar të KGJRMV-së, ku gjyqtarët kanë shumicën në këtë organ, që nga ripërcaktimi i tij, puna e këtij organi ka qenë vazhdimisht subjekt i dyshimeve për ndikime nga pushteti ekzekutiv dhe strukturat politike, për ushtrimin e presionit ndaj gjyqtarëve nëpërmjet autoriteti për të përzgjedhur gjyqtarët në gjykatat më të larta dhe veçanërisht nëpërmjet kompetencës për të shkarkuar. Të gjitha këto dobësi janë evidentuar edhe përmes aktgjykimeve të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, por edhe konkretisht në *"Raportin e Priebes"*. Për të kapërcyer këto dobësi, u zbatuan një sërë reformash dhe ndryshimesh në ligje[3] megjithatë besimi i qytetarëve në gjyqësor dhe veçanërisht në KGJRMV-në ka shënuar trend në rënie të vazhdueshme. Prandaj, në vitin 2019, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut miratoi Ligjin e ri për Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë, i cili kishte për qëllim heqjen e mundësisë së ndikimit politik në KGJRMV-në dhe përmes tij në

Megjithatë, edhe pas një ndërhyrjeje të gjerë por shumë të shpejtë legjislative, ndikimi politik nuk u pengua fare, përkundrazi u rrit për disa arsye.

1 Neni 105 nga Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë (RMV 52/91)

2 Amandaman XXVIII (RMV)

3 Ligji i parë për Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë nga viti 2006 u ndryshua gjashtë herë, pas së cilës në vitin 2019 u miratua ligji i ri, i cili deri më tani është ndryshuar një herë. Njëkohësisht, në vitin 2015 është miratuar Ligji i posaçëm për këshillin faktmbledhës dhe fillimin e procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë për gjyqtar, me të cilin një pjesë e funksionit në lidhje me përcaktimin e përgjegjësisë disiplinore i është transferuar përkohësisht këtij organi të veçantë i cili u shfuqizua në vitin 2019.

gjyqësorin në Maqedoni. Përkatësisht, me këtë ligj, anëtarëve sipas detyrës zyrtare dhe kryetarit të Gjykatës Supreme të RMV-së iu hoq e drejta e votës.

Megjithatë, edhe pas një ndërhyrjeje të gjerë por shumë të shpejtë legjislative, ndikimi politik nuk u pengua fare, përkundrazi u rrit për disa arsye. Së pari, anëtarët e KGJRMV-së u zgjodhën nga Kuvendi të cilët nuk mund të konsideroheshin fare juristë "të shquar", sepse nuk ishin fare të njohur për komunitetin juridik, prandaj nuk gëzonin reputacion në komunitetin juridik, sepse vinin nga administrata shtetërore, pa përvojë specifike në gjyqësor, ose kanë ardhur nga radhët e bashkëpunëtorëve ekspertë të gjykatave themelore.

Kështu, situata e presionit të vazhdueshëm politik në KGJRMV-në, e shtresuar prej vitesh, është përshkallëzuar në dy momente. Momenti i parë ishte dorëheqja e kryetares të KGJRMV-së, e cila vinte nga radhët e bashkëpunëtorëve profesional, për shkak të "presionit të elitave politiko-biznesore", që pas dorëheqjes as nuk u hetua dhe as nuk u shtjellua. Momenti i dytë ishte përshkallëzimi i 26 prillit të këtij viti, kur në kundërshtim me Ligjin për Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejmë Ligji për Këshillin Gjyqësor) dhe Rregulloren e punës të Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut (më tej në tekst: Rregullorja e Punës), kryetarja e KGJRMV-së është shkarkuar në mungesë të procedurës së rregulluar të shkarkimit dhe pa shumicën e nevojshme. Ekspertët kryesorë juridikë, profesorë të drejtësisë dhe organizata të shoqërisë civile vunë në dukje shkeljen flagrante, por shumica e anëtarëve të KGJRMV-së mbetën të shurdhër ndaj vërejtjeve. Në vend të përsëritjes, anëtarët e Këshillit më 4 maj 2023 "legjitimuan" vendimin e tyre duke shkelur sërish dispozitat e Ligjit për Këshillin Gjyqësor dhe Rregulloren për përjashtimin e publikut nga seancat e KGJRMV-së dhe sigurimin e plus një vote. Disa nga organizatat civile kërkuan dorëheqjen e anëtarëve për shkak të humbjes së legjitimitetit duke vepruar me vetëdije kundër ligjit. Se në KGJRMV po ndodhin disa procese të paligjshme e dëshmuan edhe dorëheqjet e dy anëtarëve të zgjedhur nga gjyqtarët në fillim të qershorit 2023.

Më 13 korrik 2023 u mbajtën zgjedhjet për dy anëtarë të KGJRMV-së nga radhët e gjyqtarëve. Rezultatet e zgjedhjeve të zhvilluara nga lista e kandidatëve të Gjykatës Supreme të RMV-së treguan një dobësi tjetër sistematike në modelin e përzgjedhjes së anëtarëve të KGJRMV-së. Për një nga kandidatët që u zgjodh, votuan vetëm gjashtë gjyqtarë nga gjithsej 16 gjyqtarë të regjistruar në Regjistrin Gjyqësor Zgjedhor në këtë gjykatë. Në zgjedhje votuan 13 gjyqtarë, nga të cilët shumica (shtatë) dhanë fletëvotime të pavlefshme. Kjo situatë u rëndua edhe më shumë nga fakti se anëtari i KGJRMV-së i zgjedhur në mënyrë të paligjshme nga radhët e Gjykatës Supreme të RMV-së pas disa ditësh dorëzoi dorëheqje të parevokueshme për faktin se një anëtar i familjes së tij duhej të zgjidhej si gjykatës.

Si fakt më evident se KGJRMV-ja funksionon pa legjitimitet dhe në kundërshtim me ligjin që prej datës 26 prill, është se shpallja për zgjedhjen e anëtarit të KGJRMV-së nga Gjykata Supreme e RMV-së, sipas Vendimit të KGJRMV-së dt. 27 korrik, pas dy dorëheqjeve të njëpasnjëshme në një periudhë më pak se dy mujore, asnjë nga gjyqtarët e Gjykatës së Lartë të RMV nuk janë paraqitur.

Grupi Blueprint për reformat në gjyqësor (në tekstin e mëtejmë: Grupi Blueprint), ka ndjekur nga afër të gjitha zhvillimet dhe në disa raste ka shprehur shqetësimin për

zhvillimin dhe përshkallëzimin e situatës në operacionet e KGJRMV-së. Si e vetmja rrugëdalje nga situata, grupi Blueprint kërkoi dorëheqjen e të gjithë anëtarëve të KGJRMV-së dhe zgjedhjen e anëtarëve të rinj në një procedurë transparente. Si grup organizatash që e ndjekim punën e KGJRMV-së për një kohë të gjatë, besojmë se respektimi i ligjit në funksionimin e përditshëm të një institucioni duhet të jetë imperativ në funksionimin e tij dhe veçanërisht kur bëhet fjalë për KGJRMV-në, e cila siguron dhe garanton mëvetësinë dhe pavarësinë e pushtetit gjyqësor sipas Kushtetutës së RMV-së, si dhe të marrë parasysh ligjshmërinë e veprimeve dhe sundimin e ligjit.

Në një kohë kur besimi tek gjyqësori është në nivele të ulëta të palakmueshme, është e nevojshme që KGJRMV-ja të jetë strumbullari i pushtetit gjyqësor duke siguruar dhe garantuar mëvetësinë dhe pavarësinë e pushtetit gjyqësor. Në të njëjtën kohë, duhet të jetë një institucion në të cilin gjyqtarët dhe qytetarët do të kenë shumë besim dhe jo një institucion që besimi i ulët do ta shkatërrojë më tej reputacionin për shkak të mosrespektimit të ligjeve dhe veprimeve arbitrare, gjë që cenon drejtpërdrejt kushtetutën dhe rendi juridik në Republikën e Maqedonisë së Veriut (RMV). Ky është edhe mendimi i Këshilli Konsultativ i Gjyqtarëve Evropianë (KKGJE Opinioni Nr. 24 i 2021), sipas të cilit këshillat gjyqësorë duhet të fitojnë besimin e publikut përmes punës së patëmetë të kryer në mënyrë të përgjegjshme dhe transparente.

Vlerësimi i fundit i rreziqeve të korrupsionit në gjyqësor nga qershori 2023 i Misionit të OSBE-së në RMV krahasohet me an-

SI E VETMJA RRUGËDALJE NGA SITUATA, GRUPI BLUEPRINT KËRKOI DORËHEQJEN E TË GJITHË ANËTARËVE TË KGJRMV-SË DHE ZGJEDHJEN E ANËTARËVE TË RINJ NË NJË PROCEDURË TRANSPARENTE.

ketën e mëparshme të vitit 2009. Krahasimi tregon se ka një rritje të tentativave për të ndikuar te gjyqtarët nga kolegët e tyre gjyqtarë, nga gjyqtarë të një rangu më të lartë apo nga anëtarë të KGJRMV-së. Vlerësimi gjithashtu vë në dukje mungesën e konsiderueshme të besimit në KGJRMV për të mbrojtur me sukses pavarësinë e gjyqësorit. Këto zhvillime, për fat të keq, do të lënë një njollë të zezë në drejtësi në tërësi, ndonëse përgjegjësia mbi të gjitha është e anëtarëve të KGJRMV-së dhe do të ndikojë më tej negativisht në besimin ndaj gjyqësorit, i cili tashmë është në nivele të ulëta të palakmueshme.

Në këtë dokument jepet një pasqyrë e zhvillimeve në KGJRMV-në në gjysmën e parë të vitit 2023, për të cilat janë bërë një numër i madh kritikash nga publiku profesional gjatë kësaj periudhe

Në këtë dokument jepet një pasqyrë e zhvillimeve në KGJRMV-në në gjysmën e parë të vitit 2023, për të cilat janë bërë një numër i madh kritikash nga publiku profesional gjatë kësaj periudhe. Dokumenti tenton të identifikojë problemet, të analizojë veprimet e KGJRMV-së, si dhe të japë përgjigje në pyetjet: A është vënë në dyshim legjitimiteti i KGJRMV-së për të vazhduar kryerjen e funksionit të tij?; A ka rrugëdalje nga kjo situatë e pafavorshme?; Si dhe në çfarë mënyre mund të ndikojë në të ardhmen një situatë kaq e pafavorshme?

II. ÇFARË NDODHI NË KËSHILLIN GJYQËSOR?! – DOBËSITË DOLËN NË PAH

Shkarkimi i kryetares të Këshillit Gjyqësor të RMV-së në kundërshtim me Ligjin për Këshillin Gjyqësor dhe Rregulloren e Punës së KGJRMV-së.

Nënkryetari i KGJRMV-së, Selim Ademi, në seancën e 439-të të KGJRMV-së, më 26.04.2023, në kundërshtim me Rregulloren e Punës së Këshillit Gjyqësor të RMV-së, pas miratimit të rendit të ditës, kërkoi që të të futet pika për shkarkimin e kryetares të Këshillit Gjyqësor, e cila u shkarkua në të njëjtën seancë. Në mungesë të procedurës së rregulluar ligjërisht për shkarkimin e kryetarit apo anëtarit të Këshillit Gjyqësor, seanca ka vazhduar me votim, pas së cilës kryetarja është shkarkuar me shtatë vota "pro". Në opinion u vu re insistimi i anëtarëve të caktuar të KGJRMV-së për të futur një pikë në rendin e ditës dhe njëkohësisht për të vendosur për të njëjtën pikë pa respektuar Ligjin për Këshillin Gjyqësor. Ky ligj nuk parasheh procedurë për shkarkimin e kryetarit të KGJRMV-së. Rregullimi i pamjaftueshëm i dispozitave të caktuara ligjore nuk nënkupton veprim jo të duhur, përkatësisht interpretim arbitrar të dispozitave ekzistuese. Përgjegjësia e anëtarit të Këshillit Gjyqësor parashikohet në Ligjin për Këshillin Gjyqësor, me dispozita të veçanta për përgjegjësinë disiplinore dhe duke specifikuar arsyet në kërkesën për fillimin e procedurës disiplinore.

Nëse qëllimi i seancës së mbajtur më 26 prill 2023 ishte shkarkimi i kryetarit të KGJRMV-së duke përdorur analogjinë e procedurës për shkarkimin e gjyqtarit, vetë akti i shkarkimit kontestohet.

Asnjë dispozitë e ligjit nuk parasheh procedurë për shkarkimin e kryetarit të KGJRMV-së apo shkarkimin e njërit prej anëtarëve të saj për arsye të tjera përveçse kur bëhet fjalë për përcaktimin e përgjegjësisë disiplinore. Po ashtu, Rregullorja e Punës nuk përmban dispozita që rregullojnë procedurën apo arsyet e shkarkimit të kryetarit të Këshillit, që do të thotë se nuk ka bazë ligjore për marrjen e vendimit për shkarkimin e kryetarit të KGJRMV-së. Grupi i Blueprint që merr pjesë në grupin e punës për përgatitjen e strategjisë së re zhvillimore për gjyqësorin e vuri në dukje këtë mangësi dhe theksoi nevojën për të rregulluar vetë procedurën e përgjegjësisë së një anëtari të Këshillit Gjyqësor. Edhe përkundër faktit se nuk ka procedurë të rregulluar, nuk është plotësuar edhe kushti që shumica me të cilën zgjidhet të jetë e njëjta shumicë me të cilën nuk është plotësuar shkarkimi me analogji.

Nëse qëllimi i seancës së mbajtur më 26 prill 2023 ishte shkarkimi i kryetarit të KGJRMV-së duke përdorur analogjinë e procedurës për shkarkimin e gjyqtarit, vetë akti i shkarkimit kontestohet. Shkak për këtë bëhet rregullorja në Ligj, e cila përcakton se për shkarkimin e gjyqtarit duhet votuar 8 anëtarë të anëtarëve të pranishëm me të drejtë vote. Në rastin konkret, 7 anëtarë kanë votuar pa diskutim paraprak dhe pa respektuar procedurën që zbatohet për shkarkimin e gjyqtarit. E njëjta gjë vlen edhe për procedurën e paraparë për shkarkimin e një anëtari të Këshillit. Sipas nenit 35 paragrafi 6 dhe 7 të Ligjit, vendimin për shkarkimin e anëtarit të Këshillit e merr Këshilli me së paku tetë vota nga anëtarët me të drejtë vote, ndërsa së paku

dy anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi i RMV-së duhet të ketë votuar për shkarkimin. Gjatë marrjes së vendimit, ndër të tjera, nuk voton anëtari që ka paraqitur kërkesën për përgjegjësi disiplinore. Dhe në funksionimin e mëparshëm të KGJRMV-së, në seancat publike ka pasur mosmarrëveshje ndërmjet anëtarëve lidhur me disa dispozita ligjore, sidomos kur ato nuk janë parashikuar qartë dhe konciz në ndonjë ligj apo akt nënligjor, por asnjëherë nuk ka ndodhur që KGJRMV-ja të marrë vendim të kundërt të Ligjit dhe Rregullores së Punës..

Legalizimi i shkarkimit të kryetares së Këshillit Gjyqësor përmes përjashtimit të paligjshëm të publikut

Më 4 maj 2023, në një hark kohor prej më pak se katër orësh, KGJRMV ka mbajtur tre seanca të ndara në të cilat në vend që të korrigjonte shkeljet e bëra në seancën e 26 prillit 2023, ka vazhduar praktikën e shkeljes së dispozitave të Ligjit dhe Rregulloret, e gjithë kjo në dëm të shtetit të së drejtës. Në dy nga tre seancat e mbajtura, publiku u përjashtua në mënyrë të paligjshme duke iu referuar nenit 39 paragrafi 2 të Ligjit. Sipas kësaj dispozite, publiku mund të përjashtohet vetëm *"për mbrojtjen e reputacionit dhe integritetit të gjyqtarit ose kandidatit për gjyqtar",* gjë që nuk ishte konkretisht rasti. Marrëdhëniet ndërpersonale ndërmjet anëtarëve të KGJRMV-së nuk janë dhe nuk mund të jenë arsye për përjashtimin e publikut. Në rastin konkret, nuk bëhej fjalë për marrëdhënie private ndërmjet punonjësve, por për marrëdhënie ndërmjet bartësve të funksioneve publike, anëtarë të një organi kolektiv me kompetenca veçanërisht të rëndësishme kushtetuese. Prandaj KGJRMV si institucion nuk duhet të jetë peng i marrëdhënieve ndërpersonale të anëtarëve të saj.

Legalizimi i shkarkimit të kryetares të Këshillit Gjyqësor nëpërmjet thirrjes së mbledhjes për zgjedhjen e kryetarit të ri jashtë orarit të punës së Këshillit

Në bazë të nenit 38 të Ligjit dhe nenit 11 të Rregullores së Punës, dita e mbledhjes së Këshillit publikohet në faqen e Këshillit menjëherë pas caktimit të mbledhjes, njëkohësisht me dërgimin e ftesës anëtarëve të Këshillit. Ftesa dorëzohet së paku 7 ditë para ditës së mbajtjes së mbledhjes, por ekziston mundësia që për shkak të çështjeve urgjente dhe të që nuk mund të shtyhen, mbledhja caktohet në një afat më të shkurtër. Mbledhja në të cilën u zgjodh kryetari i ri është thirrur nga nënkryetari i KGJRMV-së në mënyrë të pazakontë jashtë orarit të punës së Këshillit, pesëmbëdhjetë minuta para fillimit të seancës, që është shkelje e drejtpërdrejtë e dispozitave ligjore që kanë të bëjnë me transparencë dhe informim të publikut në punën e Këshillit.

Është indikativë se katër nga anëtarët jogjyqtarë të Këshillit Gjyqësor të RMV-së ishin pjesë e shumicës më 26 prill 2023

Sipas Kushtetutës dhe Ligjit për Këshillin Gjyqësor të RMV-së, pesë anëtarë i zgjedh Kuvendi i RMV-së, dy prej të cilëve me propozim të kryetarit të RMV-së. Katër nga pesë anëtarët e KGJRMV-së të zgjedhur nga Kuvendi (me përjashtim të Vesna Damevës) ishin përkrahës të vendimit të 26 prillit 2023 për shkarkimin e Kryetares të Këshillit. Më pas kryetarja e shkarkuar Dameva deklaroi në opinion se një vendim i tillë është marrë për shkak të presionit politik. Që atëherë, ka pasur një dilemë publike nëse kjo situatë në KGJRMV-ë ka ardhur në bazë të ndikimeve politike tek anëtarët jo gjyqtarë. Veçanërisht, duke pasur parasysh se Kuvendi nuk zgjedh në vazhdimësi anëtarë të KGJRMV-së persona--profesorë universitar nga fusha drejtësisë, e as avokatë (me një përjashtim), por duke keqpërdorur termin "jurist i shquar" zgjidhen si anëtarë persona të cilët kanë

biografi profesionale dhe kualifikimet nuk janë të përshtatshme për funksionin shumë profesional dhe të përgjegjshëm që mbajnë anëtarët e Këshillit Gjyqësor. Për më tepër, një pjesë e konsiderueshme e anëtarëve që janë zgjedhur në këtë mënyrë vijnë nga poste drejtuese në administratën publike, prandaj ekziston dyshimi i justifikuar se ata janë persona të lidhur me parti politike.

Dorëheqjet e dy anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të zgjedhur nga radhët e gjyqtarëve më 6 qershor 2023

Trembëdhjetë ditë pas "legalizimit" të shkarkimit të kryetares të Këshillit Gjyqësor, dy anëtarë dhanë dorëheqjen nga posti i anëtarëve të Këshillit. Fjala është për anëtarë të zgjedhur nga radhët e gjyqtarëve: gjyqtar nga Apeli i Shkupit dhe gjyqtar i Gjykatës Supreme të RMV-së. Në lidhje me dorëheqjet e tyre, në fillim të qershorit KGJRMV miratoi dhe publikoi në "Gazetën Zyrtare të RMV" vendimet për ndërprerjen e mandatit të anëtarëve me kërkesë të tyre. Arsyet e dorëheqjeve janë dhënë publikisht: shkarkimi i paligjshëm i kryetares Vesna Dameva, mungesa e transparencës së KGJRMV-së kur Gjykata e Supreme kërkoi dokumente nga shkarkimi i gjyqtarëve, mosrespektimi i dispozitave për përzgjedhjen e gjyqtarëve penalë në departamenti penal i Gjykatës Supreme dhe Gjykatës së Apelit të Gostivarit, mosmarrëveshjet në KGJRMV, mosfunksionimi i organit, "padurimi i jashtëzakonshëm" që nuk mund të tejkalohet etj.

Ndalimi i procedurës për konstatimin e punës joprofesionale dhe të pakujdesshme menjëherë para përcaktimit të listës së kandidatëve

Për plotësimin e vendeve vakante, Këshilli zhvilloi procedurë për përzgjedhjen e anëtarëve të rinj të KGJRMV-së nga radhët e gjyqtarëve. Menjëherë para përcaktimit të listave të kandidatëve, Këshilli Gjyqësor ka marrë vendim për ndërprerjen e procedurës për konstatimin e performancës joprofesionale dhe të pakujdesshme të një kandidati për ushtrimin e funksionit gjyqësor. Ky veprim shkaktoi reagime në opinion, për faktin se proceduralisht procedura për konstatimin e punës joprofesionale dhe të pakujdesshme është urgjente dhe afatet për zbatimin e saj janë të përcaktuara në Ligjin për KGJRMV-në. Ndryshe nga rregullimi ligjor i përcaktuar qartë, Këshilli për një kohë të gjatë nuk ka marrë asnjë vendim për kërkesën e paraqitur ndaj gjyqtarit apo kryetarit të gjykatës në lidhje me kryerjen e detyrës dhe ka ndërprerë procedurën një ditë para përcaktimit të listës së kandidatëve. për anëtarët. Gjithashtu, vendimi nuk shpallet as publikisht që opinioni të njihet me arsyet e ndalimit të procedurës për konstatimin e punës joprofesionale dhe të pakujdesshme të gjyqtarit apo kryetarit të gjykatës.

Zgjedhja e një kandidati pa shumicën e gjyqtarëve që kanë dalë për të votuar në zgjedhje

Më 13 korrik 2023 u mbajtën zgjedhjet për dy anëtarë të KGJRMV-së nga radhët e gjyqtarëve. Rezultatet e zgjedhjeve të zhvilluara nga lista e kandidatëve të Gjykatës Supreme të RMV-së kanë treguar edhe një herë dobësinë sistematike të ngulitur në modelin e përzgjedhjes së anëtarëve të KGJRMV-së. Për kandidatin që u zgjodh, votuan vetëm gjashtë gjyqtarë nga gjithsej 16 gjyqtarë të regjistruar në Drejtorinë e Zgjedhjeve Gjyqësore në këtë gjykatë. Në zgjedhje votuan 13 gjyqtarë, nga të cilët shumica (shtatë) hodhën fletë-votime të pavlefshme. Këtë mënyrë të shpalljes së gjyqtarëve të kësaj gjykate mund ta konsiderojmë si një lloj bojkoti të zgjedhjeve. Shumica e gjyqtarëve të Gjykatës së Supreme nuk e kanë mbështetur kandidatin.

Kjo me të drejtë shtron çështjen e legjitimitetit të zgjedhjes së anëtarit, duke qenë se shumica e gjyqtarëve që kanë shkuar për të votuar nuk e kanë votuar kandidatin e zgjedhur. Kjo dobësi sistematike buron nga Ligji i Këshillit Gjyqësor të RMV-së. Ai as nuk parasheh një regjistrim të detyrueshëm, i cili duhet të përmbushet për t'i konsideruar zgjedhjet të suksesshme dhe as nuk përcakton shumicën që një kandidat i caktuar duhet të plotësojë për t'u konsideruar i zgjedhur. Këto dy elemente janë thelbësore për të siguruar legjitimitetin e personave të zgjedhur.

Mos regjistrimi i kandidatëve për anëtarë të KGJRMV-së nga gjyqtarët e Gjykatës Supreme të RMV-së

KGJRMV më 27.07.2023 mori Vendim për publikimin e shpalljes për zgjedhjen e anëtarit të Këshillit Gjyqësor të RMV-së nga radhët e gjyqtarëve të Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut, i cili do të zbatohej në gusht të vitit 2023. Mirëpo, për këtë shpallje nuk ka aplikuar asnjë nga gjyqtarët në Gjykatën Supreme të RMV-së, i cili është një precedent që është rezultat i drejtpërdrejtë i efektit të veprimeve të kundërligjshme të përbërjes aktuale të KGJRMV-së.

Kritika të rënda nga ambasadat, zhgënjimi i BE-së dhe njoftimet e një Misioni Vlerësimi për të vlerësuar punën e KGJRMV-së

Jolegjitimitetin e organit më të lartë gjyqësor e theksoi edhe ambasadori holandez në Shkup, SH.T. Dirk Jan Kopp, i cili ishte arsyeja për të vënë "në pritje" mbështetjen për forcimin e efikasitetit, llogaridhënies dhe transparencës së KGJRMV-së deri në vitin 2024. Në raportin e fundit për të drejtat e njeriut, Departamenti i Shtetit (Department of State) vëren korrupsion të rëndë në qeveri, mungesë të pavarësisë gjyqësore, sjellje të papërshtatshme në gjyqësor, presion politik dhe biznesor ndaj gjyqtarëve, ndikime në besimin e publikut në sundimin e ligjit. "Transparency International" publikoi një Indeks të Perceptimit të Korrupsionit në janar 2023, i cili vuri në dukje mungesën e integritetit në përzgjedhjen e figurave kyçe në gjyqësor dhe trajtimin joefektiv të rasteve të vazhdueshme të korrupsionit. Në fund, vlen të përmendet deklarata e SH.T. David Geer, ambasador i BE-së në RMV, i cili theksoi shqetësimet e tij për pavarësinë, profesionalizmin dhe integritetin e gjyqësorit. Si zgjidhje ai vuri në dukje propozimin që të caktohet një grup këshillues si "Mision Vlerësues" për të bërë vlerësimin e punës së KGJRMV-së.

Me zhvillimet e fundit, kjo përbërje e Këshillit Gjyqësor humbi legjitimitetin për të ushtruar kompetencat veçanërisht të rëndësishme që i janë besuar nga Kushtetuta e RMV-së

Si pasojë e të gjitha zhvillimeve të përshkruara në këtë dokument, me të drejtë konsiderohet se KGJRMV-ja e ka humbur plotësisht legjitimitetin për të përzgjedhur, vlerësuar dhe shkarkuar gjyqtarë. Legjitimiteti, krahas Kushtetutës, në kuptimin esencial duhet të burojë para së gjithash nga ekspertiza, profesionalizmi dhe integriteti i anëtarëve të këtij organi, të cilët me njohuritë e tyre të ligjit duhet të jenë shembull për të gjithë gjyqësorin, veçanërisht kur bëhet fjalë për gjyqtarë dhe juristë të shquar. Vlerësimi i punës së gjyqtarëve, që është rast unik i kontrollit të punës së pushtetarëve në RMV nga aspekti i ekspertizës dhe profesionalizmit, duhet të bëhet ekskluzivisht nga persona të cilët me përvojën dhe njohuritë e tyre profesionale kanë treguan se janë profesionistë dhe të pavarur dhe jo persona që përpiqen të anashkalojnë ligjet për të arritur një qëllim të caktuar, i cili nuk lidhet me ligjin dhe për të cilin ka dyshime të justifikuara për ndikime politike.

III. CILA ËSHTË RRUGA DREJT RIKTHIMIT TË BESIMIT NË KËSHILLIN GJYQËSOR?

1. Dorëheqja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të RMV-së

Hapi i parë drejt reformave thelbësore është dorëheqja e të gjithë anëtarëve të KGJRMV-së. Me zhvillimin e ngjarjeve të tre muajve të fundit, shkeljet flagrante të ligjit, veprimin e parakohshëm për ankesat për sjellje të pakujdesshme dhe përgjegjësinë disiplinore, përzgjedhjen në gjykatat më të larta pavarësisht gradës, kjo përbërje e KGJRMV-së humbi në mënyrë të pakthyeshme legjitimitetin për kryen funksionin dhe humbi besimin e publikut. Dorëheqja është një akt personal dhe nuk është e mundur në ligj të parashikohen të gjitha opsionet e mundshme pse dhe kur dikush do të jepte dorëheqjen nga një pozicion i caktuar. Dorëheqja është shenjë e cilësive të larta morale dhe etike të çdo personi që ka integritet të madh, veçanërisht në kryerjen e një funksioni publik, duke respektuar parimet e transparencës, llogaridhënies, drejtësisë, paanshmërisë, ndërtimit të besimit ndaj qytetarëve, që është edhe pjesë e Kodit. të anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të miratuar në vitin 2010.

Ideja për të bërë të mundur me ligj ndërprerjen e mandatit, e cila është bërë publike, do të ishte në kundërshtim me Kushtetutën. Kohëzgjatja e mandatit të anëtarëve të KGJRMV-së është objekt i rregullimit të Kushtetutës dhe me ligj nuk mund t'u ndërpritet mandati. Çdo zgjidhje ligjore që do t'u shuante mandatin anëtarëve ekzistues në zbatim të ligjit, pa një procedurë të përshtatshme shkarkimi, do të ishte në kundërshtim me Kushtetutën. Kushtetuta ofron mundësinë që një anëtar të shkarkohet në bazë dhe në procedurë të rregulluar me ligj.

Ligji për Këshillin Gjyqësor i vitit 2019 për herë të parë ka ofruar bazat dhe procedurën për shkarkimin e anëtarit të KGJRMV-së. Megjithatë, mënyra e rregullimit të procedurës është e pazbatueshme në rastet kur do të inicohej procedura disiplinore ndaj disa anëtarëve të Këshillit Gjyqësor për një veprim që është kryer bashkërisht. Vendimi për shkarkim merret me të paktën tetë vota nga anëtarët me të drejtë vote, dhe së paku dy anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi i RMV-së duhet të kenë votuar për vendimin. Në anën tjetër, anëtari kundër të cilit është iniciuar procedura dhe anëtari që e ka iniciuar procedurën (nëse procedurën e ka iniciuar ndonjë anëtar i Këshillit) përjashtohen nga votimi. Në këtë mënyrë ngushtohet ndjeshëm mundësia e zhvillimit të procedurës së largimit nga puna.

Vendimi për shkarkim merret me të paktën tetë vota nga anëtarët me të drejtë vote, dhe së paku dy anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi i RMV-së duhet të kenë votuar për vendimin

Nga ana tjetër, vetë ligji parashikon mundësinë e inicimit të procedurës për përgjegjësinë e një anëtari të KGJRMV-së nga 20 gjyqtarë, por kjo procedurë nuk është elaboruar sa duhet, se si do të buronte iniciativa për ngritjen e përgjegjësisë, si do të zhvillohej vetë procedura dhe a vlen kjo vetëm për anëtarët e KGJRMV-së që përzgjidhen nga radhët e gjyqtarëve apo për të gjithë anëtarët. Nëse shkarki-

mi bëhet nga ai që zgjedh, në atë rast ligji gjithashtu nuk përcakton se cili organ do të niste procedurën për mbajtjen e llogarisë së anëtarëve të KGJRMV-së të propozuar nga kryetari i RMV-së dhe Kuvendi i RMV-së, duke marrë parasysh që deputetët të votojnë vetëm sipas kandidatëve të propozuar. Në një procedurë kaq të parregulluar, është e kuptueshme se përse gjyqtarët apo ndonjë organ tjetër nuk kanë vazhduar të mbajnë përgjegjësi anëtarët e KGJRMV-së.

2. Ndryshimet në Ligjin për Këshillin Gjyqësor, me të cilat do të ndryshohet procedura e përzgjedhjes së anëtarëve si nga radhët e gjyqtarëve ashtu edhe nga Kuvendi, si dhe vendosja e një procedure efikase për përcaktimin e përgjegjësisë disiplinore të anëtarëve të Këshillit

Hapi tjetër do të ishte ndryshimi i Ligjit për Këshillin Gjyqësor. Këto ndryshime do t'i referoheshin qartësimit të disa dispozitave në ligj në lidhje me përgjegjësinë e anëtarëve të KGJRMV-së, procedurën e përzgjedhjes së anëtarëve të KGJRMV-së, si nga radhët e gjyqtarëve ashtu edhe juristëve të shquar, të gjitha për arsye se në tre-zbatimi vjetor i ligjit të ri tashmë ka regjistruar lëshime që mund të kenë pasoja për funksionimin e pavarur dhe të paanshëm të KGJRMV-së. Për të siguruar që anëtarët e Këshillit të zgjedhur nga radhët e gjyqtarëve të kenë legjitimitet për të përfaqësuar gjyqtarët që i kanë zgjedhur, është e nevojshme që ata të zgjidhen në mënyrë demokratike. Kjo përfshinë dy elementë kryesorë. E para është vendosja e një regjistrimi të detyrueshëm, gjegjësisht përqindjen minimale të pjesëmarrjes së gjyqtarëve në mënyrë që zgjedhjet të jenë të vlefshme. Lartësia e regjistrimit duhet të jetë objekt debati dhe të sigurojë një ekuilibër midis nevojës për demokraci, nga njëra anë, dhe nevojës për të parandaluar bllokimin e procesit zgjedhor, nga ana tjetër. Për të siguruar që anëtarët e Këshillit të zgjedhur nga radhët e gjyqtarëve të kenë legjitimitet për të përfaqësuar gjyqtarët që i kanë zgjedhur, është e nevojshme që ata të zgjidhen në mënyrë demokratike. Kjo përfshin dy elementë kryesorë. E para është vendosja e një regjistrimi të detyrueshëm, gjegjësisht përqindjen minimale të pjesëmarrjes së gjyqtarëve në mënyrë që zgjedhjet të jenë të vlefshme. Lartësia e regjistrimit duhet të jetë objekt debati dhe të sigurojë një ekuilibër midis nevojës për demokraci, nga njëra anë dhe nevojës për të parandaluar bllokimin e procesit zgjedhor, nga ana tjetër. Elementi i dytë dhe më domethënës është përcaktimi i shumicës së nevojshme për të konsideruar kandidatin e zgjedhur. Shumica mund të shprehet si përqindje ose si shumicë e më shumë se gjysmës së njerëzve që votuan. Në këtë mënyrë do të sigurohet mbështetja thelbësore e gjyqtarëve për kandidatin të cilit i kanë besuar rolin e anëtarit të KGJRMV-së.

Për më tepër, sa i përket kandidatëve të zgjedhur nga Kuvendi i RMV-së (përfshirë kandidatët e propozuar nga Kryetari i RMV-së), është e nevojshme të krijohet i ashtuquajturi shqyrtimi paraprak, i cili do të përfshinte një seancë të zgjeruar të Gjykatës së Lartë të RMV-së, në të cilën do të mernin pjesë të gjithë gjyqtarët e Gjykatës së Lartë të RMV-së, si dhe kryetarët e të gjitha gjykatave në RMV. Ka relativisht më shumë modele në të cilat këto subjekte japin një opinion jo detyrues për kandidatët, të cilin deputetët duhet t'i kenë parasysh kur zgjedhin kandidatin. Gjithashtu, procedura e

përzgjedhjes duhet të përfshijë një intervistë të detyrueshme para trupit kompetent punues në Kuvend. Përfaqësuesit e subjekteve të përmendura më parë, si dhe organizatat e shoqërisë civile, duhet të jenë në gjendje të marrin pjesë në intervistë me pyetje. Në lidhje me këtë çështje mund të përdoret modeli i krijuar për përzgjedhjen e anëtarëve të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, si dhe Komisionit për Mbrojtjen nga Diskriminimi. Ose një opsion tjetër është ndryshimi i gjithë mënyrës së propozimit dhe përzgjedhjes së përfaqësuesve "jogjyqësorë" në KGJRMV.

Gjithashtu, është i nevojshëm rishikimi i procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë disiplinore për një anëtar të KGJRMV-së. Modeli ekzistues, i krijuar në vitin 2019, edhe pse vendos themelet dhe procedurën, është ende i pazbatueshëm në praktikë, veçanërisht kur një shkelje e caktuar disiplinore kryhet nga disa anëtarë. Rregullat e votimit që kërkojnë formimin e komisioneve, si dhe përjashtimet, e bëjnë të pamundur zhvillimin e procedimit disiplinor. Gjithashtu, duhet të forcohet aftësia e subjekteve të zgjedhura nga anëtarët për të kërkuar përgjegjësi për veprimet e tyre. Gjithashtu, praktika e deritanishme tregon se edhe për një anëtar të KGJRMV-së, për të cilin ka nisur procedimi penal, nuk ka pasur vullnet nga ana e Këshillit për ta hequr nga ushtrimi i funksionit të anëtarit, nëse për asgjë tjetër, pastaj për shkak të besimit tek qytetarët për vendimmarrjen e tij të paanshme dhe të pavarur.

Besojmë se një nga mënyrat për të rikthyer besimin dhe ruajtjen e integritetit të KGJRMV-së është zgjedhja e një përbërje të re anëtarësh të zgjedhur në një procedurë ligjore dhe transparente

3. Kryerja e zgjedhjeve në përputhje me ndryshimet ligjore në mënyrë transparente dhe të përgjegjshme

Besojmë se një nga mënyrat për të rikthyer besimin dhe ruajtjen e integritetit të KGJRMV-së është zgjedhja e një përbërje të re anëtarësh të zgjedhur në një procedurë ligjore dhe transparente. Anëtarët e rinj të KGJRMV-së, të cilët do të përzgjidhen nga radhët e gjyqtarëve, duhet të jenë gjyqtarë me integritet dhe të kenë cilësi të larta morale dhe etike. Në veçanti, theksojmë nevojën që kandidatët për anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi i RMV-së të vijnë nga radhët e juristëve të shquar, të cilët kanë përvojë të dëshmuar shumëvjeçare në punë, të cilët janë të njohur në profesionin e avokatit dhe për të cilët nuk është arsye për të dyshuar në lidhjen e tyre politike apo personale me bartës aktualë apo të mëparshëm të funksioneve publike dhe politike. Për një përbërje të re të KGJRMV-së, anëtarët e tjerë duhet të rishikojnë veprimet e tyre të kaluara dhe të tregojnë e dëshmojnë etikën dhe moralin e tyre profesional, duke përmbushur detyrën e tyre ndaj pozitës që mbajnë dhe të dorëzojnë dorëheqjen.

Shënim: “Përmbajtja është përgjegjësi vetëm e autorëve dhe përfituesit të grantit, si dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se shpreh pikëpamjet dhe qëndrimet e Fondacionit Shoqëria e Hapur – Maqedoni”.